Periodicheski Pechat Predi Osvobozhdenieto Pundev 010-05781 P96p

ТЕКА „БЪЛГАРСКА КНИЖНИНА“
Е НА МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЪЩЕНИЕ

ПЕРИОДИЧЕСКИ ПЕЧАТЪ ПРЕДИ ОСВОБОЖДЕНИЕТО

ВТОРА ЧАСТЬ: — ВЕСТНИЦИ

№ 24

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1930

БИБЛИОТЕКА „БЪЛГАРСКА КНИЖНИНА“
ИЗДАНИЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВЪЩЕНИЕ

ПЕРИОДИЧЕСКИ ПЕЧАТЪ ПРЕДИ ОСВОБОЖДЕНИЕТО

ВТОРА ЧАСТЬ: — ВЕСТНИЦИ

№ 24

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1930

0.16.05781
P96p
v. 2

УВОДЪ

Въ предговорнитѣ думи къмъ първата часть на тая книга (— Периодически печатъ преди Освобождението. Първа часть: — Списания. № 10 отъ Библиотека „Българска книжнина“, изд. на Министерството на народното просвѣщение, София, 1927—) отбелязахъ въ общи черти, какво е значението на периодическия ни печатъ за нашето национално и културно възраждане. Споменахъ и това, че вестницитѣ и списанията отразяватъ непосрѣдно всички моменти и пѫтища на възродителното движение, та представятъ днесъ важенъ исторически материалъ. Периодическитѣ издания преди Освобождението сѫ интересни и като творци и като отразители на своята епоха.

Но докато списанията повече се свързватъ съ образователното, литературно и общокултурно развитие, вестницитѣ, които излизатъ по-често, — въ по-малъкъ обемъ, но съ навременно (актуално) съдържание отъ сведения и напѫтствия за живота, — предимно даватъ тогавашнитѣ обществено-политически събития. Списанието е сравнително по-тежко, научно, недостѫпно, предназначено за образованитѣ, водачитѣ; вестникътъ цели широко разпространение и бързо, настойчиво въздействие върху ония, които чакатъ насоки, за да извършватъ общественитѣ промѣни. Ето защо и нашитѣ вестници сѫ по-жизнени и борчески отъ списанията, и сѫ имали по-голѣмо влияние отъ тѣхъ.

По-нататъшнитѣ бележки за отдѣлнитѣ вестници посочватъ накратко, какъ е вървѣло тѣхното развитие по външенъ изгледъ и съдържание, а отъ това може да се сѫди и за влиянието, което сѫ упражнили върху събитията презъ тази тъй важна епоха въ нашата история. Тукъ споменавамъ само още нѣкои общи значения на периодическия печатъ, предимно на вестницитѣ, за формирането на общественото мнение у насъ и създаването отъ него единъ мощенъ организъмъ за националенъ напредъкъ. — Както изтъква единъ виденъ френски

Slavic

ученъ, периодическиятъ печатъ е създатель на публиката, подъ която разбираме раздѣлени единъ отъ другъ хора съ еднакви схващания и стремежи, съзнаващи тази общность (G. Tarde — L'Opinion et la Foule, Paris 1922[4]). Въ историята и на нашето Възраждане периодическиятъ печатъ е ималъ тази извънредно важна роля. Отдѣлната личность, която се чувствува членъ на дадена публика, увеличава у себе си любознателностьта, вѣрата въ бѫдещето и амбицията за работа — а лесно е да се разбере, какво значение е имало това раздвижване за нашата национална пробуда и начална обществена работа. Печатътъ, по-нататъкъ, видоизмѣня „относителната сила на старитѣ социални състояния" (Тардъ, цит. кн., с. 24), като открива възможностьта да се яви извънкласовата и извънсъсловна обществена група — интелигенцията. Той дава и у насъ условия за нейната поява и развитие; само при неговата наличность бѣше възможна сѫщо тъй обществената борба противъ чуждото духовенство и чорбаджиитѣ, подета отъ първитѣ наши вестници, за каквато борба преди това има отдѣлни подкани. Вестникътъ разклаща застоялостьта на обществения животъ; нарушава изгодното спокойствие на властници и първенци.

Но между споменатитѣ значителни въздействия на периодическия печатъ трѣбва преди всичко да се изтъкне трансформацията чрезъ него на мѣстнитѣ групи и мнения въ нѣщо по-общо, въ нация, въ национално самосъзнание и съзнание за национални нужди. Що представя, се пита Тардъ, една страна, чиито различни области, градове, селища не сѫ свързани отъ едно колективно съзнание за тѣхното единство въ схващанията? Дали това наистина е народъ? Дали не е само географически изразъ или най-много — политически? (цит. кн. с. 71). Пресата създава колективенъ духъ отъ тия мѣстни единства, каквито е представяла и България въ началото на 19 вѣкъ съ отдѣлни прояви на общо национално съзнание, манифестирано и чрезъ рѣдки тогава книги. Преди периодическия печатъ протеститѣ противъ гръцкото духовенство сѫ имали, общо взето, ограниченъ мѣстенъ характеръ, изолиранъ повече или по-малко. И макаръ въ тия протести да се говори понѣкога отъ името на цѣлия народъ, всѫщность може да се разбере, че злото и да е чувствувано отъ всички, все пакъ липсва здраво съзнание за общностьта му, сѫщо на протеста

и националния характеръ на почнатата борба. Тъкмо това успѣва да създаде периодическиятъ печатъ. Вестникътъ, понататъкъ, дава възможность да се изразятъ, не само като общи, нуждитѣ и желанията, а да се изразятъ и радоститѣ отъ успѣха, недоволството отъ нѣкои страни на действителностьта, да се изрази събудената отъ нея воля. А чувството и волята свързватъ предимно хората въ общо — общество, родина. Пресата прави и отъ локалното — национално, отъ националното — общоевропейско; тя става най-важното звено между насъ и Западна Европа. „Да национализира малко по малко и да интернационализира все повече и повече обществения духъ — такова е било дѣлото на журнализма“ — пише Тардъ (тамъ, с. 75). Завършвайки своето изследване върху социалната роля на печата, той подчъртава особено националзаторското значение на вестницитѣ, които обединяватъ населенията говорещи единъ езикъ, на който се пишатъ дадени вестници, като носятъ на тия населения едни, интересуващи ги, актуални сведения, въпроси и решения. „Националното сѫществуване е наистина засвидетелствувано отъ литературитѣ, но тъкмо вестницитѣ подклаждатъ националния животъ, повдигатъ общитѣ движения на духоветѣ и на волитѣ въ тѣхнитѣ грандиозни всѣкидневни вълнения“ (цит. кн., с. 81).

Съ огледъ къмъ тия значения на периодическия печатъ тукъ сѫ помѣстени избрани откѫси отъ нашитѣ по-важни вестници преди Освобождението, като сѫ имани предвидъ главно онния статии, които представятъ нѣкой новъ моментъ въ развитието на тогавашната българска обществено-политическа мисъль.

В. Пундевъ

СЪДЪРЖАНИЕ

Стр.

Уводъ 3
I. **Български орелъ** (1846) 7
1. Свиквание 7
2. Новини 10
II. **Цариградски вестникъ** (1848—1862) 12
1. Кѫмто четцитѣ на вѣстникѫтъ ни 12
2. (Дописка отъ Свищовъ) 14
3. (За 1848 година) 15
4. (Продължение) 17
5 Истина, изрѣчена въ Французский Цар. Дневникъ 22
6. Български вѣсти 24
7. (Великдень 1860) 26
III. **Българска дневница** (1857) 29
1. Спомоществование на бльгарский листъ „Дневница“ . . . 29
2. (Дописка отъ Пловдивъ) 32
3. (Чорбаджии) 38
4. (Гръцки владици) 40
5. (Турски звѣрства) 42
IV. **Дунавски лебедъ** (1860—1861) 44
1. Извѣстие 44
2. (Пѫтуването на великия везиръ, 1860) 46
3. България въ политико-икономичьско отношение съ Западна Европа 47
4. (Дързость и постоянство) 53
5. Лудость та за приселение то въ Русия 54
6. (Турската власть) 57
V. **България** (1859—1863) 60
1. (Програмна статия) 60
2. (Прошението за уния) 65
3. (Руската политика) 70
VI. **Съветникъ** (1863—1865) 73
1. (Програма) 73
2. (По черковния въпросъ) 76
3. Осемь-тѣ точки 81
4. Несъгласия-та и разномислия-та ни 83
VII. **Гайда** (1863—1867) 87
1. Развѣстие 87
2. Към слушятели-тѣ 88
3. Нѣщо като развѣстие 89
4. Ридание на гѫрцки-тѣ владици 91
5. (Противъ унията и противъ гърцитѣ) 92

6. Политическа сгледа 93
7. Дѣ сми и какъ сми 95
VIII. Македония (1866—1872) 97
1. Къмъ съотечественницитѣ ни българи 97
2. Всинца наши за насъ си 98
3. Народно-то образование и народно-то духовенство 101
4. Нова-та фаза на нашето обществено развитие 107
5. Двѣтѣ касти и власти (отъ Св. Миларовъ) 109
IX. Турция (1869—1873) 124
1. Българскиятъ народъ 124
2. Панславизмътъ 127
3. Нѣколко думи за рѣшението на черковниятъ български въпросъ 129
4. Сърбити и македонскити българи 132
5. Пристиганието на българския ексархъ 135
X. Право (1869—1873) 138
1. Къмъ читателитѣ 138
2. Напрѣдъкъ-тъ 139
3. Началото на народность-та 142
4. (Мѣрки противъ гръцката пропаганда . . .) отъ Марко Д. Балабановъ 147
5. (Викътъ на отчаянието) 152
XI. Свобода и Независимость (1869—1874) 158
1. (Противъ дуализма) 159
2. (Необходима е свобода) 161
3. (Задачи на романа и драмата) 163
4. (Какво трѣба да правимъ?) 164
5. (Друго спасение нѣма) 166
6. (Противъ в. „Македония“) 167
7. (Въ защита на критиката) 170
8. (Програмата на революционеритѣ) 174
9. (Последни думи) 179
XII. Дума и Знаме (1871, 1874—1875) 180
Дума 180
1. Намѣсто программа 180
2. Народъ-тъ. Вчера, днесъ и утрѣ 183
Знаме 189
1. (Източниятъ въпросъ) 189
2. (Балканската конфедерация) 193
Бележки 200

3734—1930

PB-7200-25
725-29T
5-c